

Kitap Okumanın Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Yetkinlikleri Üzerine Nasıl Bir Etkisi Vardır?: Bir Karma Yöntem Araştırması

What Effect Does Reading Books Have on the Competencies of Physical Education Teacher Candidates?: A Mixed Method Research

*Hasan Ceyhun CAN¹, Yaren KASAPOĞLU², Şule Azra AKBULUT³

¹ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul, TÜRKİYE / ceyhuncan@iuc.edu.tr / 0000-0001-7000-9172

² İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul, TÜRKİYE / yarenkasapoglu@gmail.com / 0009-0005-9856-0464

³ İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul, TÜRKİYE / suleazra.akbulut@ogr.iuc.edu.tr / 0009-0000-4382-3064

* Corresponding author

Özet: Bu araştırmanın amacı, kitap okumanın beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının kişisel-mesleki yetkinlik düzeylerini ne şekilde ve nasıl farklılaştırdığını incelemektir. Bu amaçla nicel ve nitel verilerin birlikte kullanıldığı karma yöntem araştırması tercih edilmiştir. Araştırma deseni olarak "açıklayıcı sıralı desen" belirlenmiştir. Araştırmanın planlaması iki aşamadan oluşacak şekilde tasarlanmıştır. Bu aşamalardan ilki olan nicel aşama ön test-son test kontrol gruplu yarı-deneysel modeli, nitel aşama ise olgubilim deseni kapsamında yürütülmüştür. Araştırmanın örneklem grubu belirlenirken uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Müdahale sürecine eşleştirme yöntemi uyarınca kontrol, karşılaştırma ve deney grupları içerisinde eşit olarak dağıtılan toplam 60 öğretmen adayı katılım sağlamıştır. Müdahale sürecinin sona ermesiyle birlikte aykırı örnekleme yönteminden yararlanılarak, uç değer teşkil eden 8 katılımcıyla odak grup görüşmesi düzenlenmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenlik alanında kitap okumasının öğretmen adaylarının kişisel-mesleki yetkinliklerini artırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca kitap okumanın okuma alışkanlığı kazanımına, akademik motivasyonu artışına, etkili iletişime, farklı bakış açıları geliştirmeye, mesleki bilgi edinimine ve mesleki farkındalığın artırılması yetkinliklerini geliştirmeye yönelik katkılar sağladığı ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kitap okuma, beden eğitimi ve spor öğretmeni adayı, kişisel-mesleki yetkinlik algısı, karma yöntem araştırması.

Abstract: This study aims to examine how reading books differentiates the personal-professional competence levels of pre-service physical education and sports teachers. For this purpose, a mixed method research in which quantitative and qualitative data were collected together in line with the purpose of the research was preferred. "Explanatory sequential design" was determined as the research design. The planning of the research design was designed to consist of two stages. The quantitative phase, which is the first of these phases, was carried out within the scope of the quasi-experimental model with the pretest-posttest control group, and the qualitative phase was carried out within the scope of the phenomenology design. The convenience sampling method was preferred when determining the sample group of the study. A total of 60 pre-service teachers participated in the intervention process, equally distributed among the control, comparison, and experimental groups according to the matching method. At the end of the intervention process, a focus group interview was organized with 8 outlier participants using the outlier sampling method. As a result of the research, it was determined that reading books in the field of teaching increased pre-service teachers' personal-professional competencies. In addition, it was stated that reading books contributed to the acquisition of reading habits, increased academic motivation, effective communication, developing different perspectives, acquiring professional knowledge and increasing professional awareness.

Keywords: Book reading, physical education and sports teacher candidate, personal-professional competence perception, mixed method research.

Received: 18.02.2024 / Accepted: 26.09.2024 / Published: 30.10.2024

<https://doi.org/10.22282/tojras.1439055>

Citation: Can, H.C., Kasapoğlu, Y., & Akbulut, Ş.A. (2024). Kitap Okumanın Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Yetkinlikleri Üzerine Nasıl Bir Etkisi Vardır?: Bir Karma Yöntem Araştırması. *The Online Journal of Recreation and Sports (TOJRAS)*, 13 (4), 389-399.

GİRİŞ

Okuma, bir birey olarak insanoğlunun kendini gerçekleştirme adına yapabileceklerini hissettiren özel bir eylem olup, genellikle ilkökul çağlarında öğrenilip hayat boyunca devam ettirilir (1). Kitap okuma, boş zamanları değerlendirmek, gelişmeleri izlemek, yeni bilgiler edinmek adına yapılan bir etkinlik ya da ilgi olarak ifade edilebilir (2).

Kitap okuma eylemi bireye birçok fayda sağlamaktadır. Okuma eylemiyle birlikte bireyler geçmişte elde edilmiş olan bilgi birikimlerine erişebilirler. Böylece birey çevresini anlamlandırabilirken aynı zamanda toplumsal değerlerden haberdar olabilir (3). Bireyin kişilerle sağlıklı iletişim kurmasını sağlayan, kişiliğini şekillendiren, onu gerçek manada özgürleştiren ve bilgisizlikten koruyan en etkili eylem okumaktır (4). Ayrıca bireyler pratik düşünme, hayal gücünü geliştirebilme, fikir oluşturma ve paylaşma yetisi kazanır (5).

Okumanın faydasının görülmesinde bu eylemin alışkanlık haline getirilerek düzenli ve bilinçli bir şekilde yapılması önemlidir (6), çünkü okuma oldukça kolay öğrenilen ancak alışkanlık haline gelmesi için çaba gösterilmesi gereken bir eylemdir (7). Kitap okuma alışkanlığı bir bireyin yaşamında son derece önemli bir uğraştır (3). Hatta kitap okuma işinin, alışkanlıktan ziyade bir yetenek işi olduğu savunulmaktadır (8).

Okuma eylemi her ne kadar bireysel gibi görünse de doğrudan toplumu etkilemektedir. Okumaktan uzak kalan insanlar için diğer insanlarla ilişki kurmada zorlanma riski vardır (9). Bu bağlamda kitap okumanın bireyin kişisel gelişimi temelinde toplumsal düzeni etkilediği ifade edilebilir. Başka bir açıdan bakıldığında okuma alışkanlığı

ile toplumların gelişmişlik düzeyleri arasında mutlak anlamda bir bağ bulunmaktadır (7). Toplumun gelişmişlik düzeyini, okuma alışkanlığının da kazandırıldığı bireyin eğitim süreci etkilemektedir (10). Eğitim ile düşünen, düşündüğünü ifade edebilen, araştıran, okuyan, yorumlayan, edindiği bilgiyi uygulamaya dönüştürebilen ve aktarabilen bireyler yetiştirmek amaçlanır. Bu donanıma sahip kişileri yetiştirmek de ancak bu niteliklere sahip öğretmenler ile mümkündür. Bu bağlamda okuma alışkanlığını kazanmış olması beklenen başlıca meslek grubu şüphesiz öğretmenlerdir (11).

Öğretmenlik ve Mesleki Yetkinlik

Yetkinlik veya öz-yeterlik olarak da bilinen bu kavram, ilk olarak Bandura tarafından kullanılıp alana kazandırılmıştır. Bandura'ya göre yetkinlik kavramı, kişisel performansların başarılı bir şekilde sergilenmesi için gerekli faaliyetlerin organize edilmesi ve bunların gerçekleştirilme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (12).

Günümüzde yeni yetkinlikler elde edebilen çok yönlü bireylerin yetiştirilmesi önemlidir (13). Özellikle işgücü piyasasında öncelikli bir yer tutan güçlü rekabete dayanabilmek için, her uzmanın mesleki yeterliliğine sahip olması gerekir (14). Bu durum karşımıza mesleki yeterlilik kavramını çıkarmaktadır. Mesleki yeterlilik bireyin genel hazırlığı ve faaliyet gösterme yeteneğinin yanı sıra, bilgi ve durumlar arasındaki bağlantıları belirlemeyi amaçlayan sorunları çözmek için bilgiyi bağımsız olarak uygulama yeteneği, öğrenme sürecine bireysel katılımı sağlama yeteneği olarak görülmektedir (15). Kısaca bir uzmanın mesleki faaliyetlerin uygulanması ve bunların yüksek

düzye uygulamaya konulması için gerekli bilgi ve gerekli becerilere sahip olmasıdır (14).

Günümüz insanı ve toplumunun ihtiyaçlarının birleştiği noktada etkin bir şekilde çalışabilen öğretmen ihtiyacı hasıl olur (16). İnsanı şekillendiren bir mimar olarak (17) ifade edilebilecek öğretmenler için çağımıza uygun yetkinlikler ve becerilerle donanması beklenmektedir (16). Öğretmenler, sahip oldukları yetkinlikleri ile öğrencilerine model olacak ve bu doğrultuda bireyler yetiştirebileceklerdir (18).

Öğretmenlerin yeterliliklerinin arttıkça daha nitelikli öğrencilerin yetiştirilebileceği vurgulanmaktadır. Bunun sağlanabilmesi adına öğretmenlerin meslek öncesinde nitelikli olarak eğitilmeleri, meslek içinde de kendilerini geliştirmeleri yeterlik ve yetkinliklerinin yüksek olması adına düzenlemeler yapılması beklenmekte (19,20), çünkü öğretmen eğitiminin kişisel ve mesleki yetkinlikleri etkilediği bilinmektedir (21). Bu nokta da öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının mevcut genel yeterliklere ilişkin öz değerlendirmeleri hem mesleki hem de kişisel gelişim açısından hangi konularda desteğe ihtiyaç duydukları konusunda somut veriler sağlayabilecektir (22).

Öğretmenlerin mesleklerini icra ederken çeşitli sorunlarla karşılaştıkları ve mesleki yetkinlik düzeyleri yüksek olan öğretmenlerin yaşanan bu sorunlarla daha kolay başa çıkabildikleri ve çözüm üretmede zorlanmadıkları sonucuna varılmıştır (23,24). Öğretmenlerin sorunlarla kolay başa çıkabilmesinin başlıca sebebi olarak öz yeterlik algılarının ve yetkinliklerinin yüksek olması gösterilmektedir (25). Öğretmenlerin mesleki yeterliliklerine olan inançları başarılarını etkileyen en önemli kişisel faktör olduğu belirtilir (26). Öğretme yeterliliği inancı yüksek olan kişiler, yeni karşılaştıkları deneyimlerden kaçmazlar ve eylemlerini başarıyla tamamlama kararlılığına sahiptirler (22). Öğretmenlerin kendilerinden beklenen kişisel ve mesleki yetkinliklerin büyük çoğunluğunu genel kültür, eğitim bilimleri ve alan eğitimi konularını gibi geniş bir yelpazeyi kapsayan öğretmen eğitimi sırasında elde etmektedir. Öğretmenlerin toplum geneline yayılabilecek etki etme güçleri düşünüldüğünde, öğretmen eğitiminin ne kadar önemli ve dikkatli planlanması gereken bir süreç olduğu gözler önüne serilir.

Mevcut Araştırma

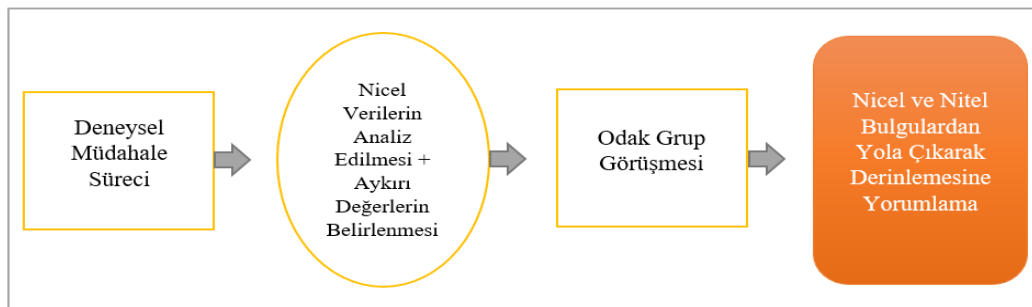
Çağdaş insan kişiliğinin oluşturulmasında beden eğitimi ve sporun katkısı büyüktür (27). Öğrenme-öğretme sisteminin

en temel parçası olan öğretmenler (28) bu katkının sağlanmasında kilit rol oynamaktadır. Bu nedenle beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kendilerini her yönden geliştirmeleri beklenir. Bu gelişimin öğretmenlik eğitimi aldıkları sırada kazanacakları alışkanlıklarla bağlantısı yüksektir. Bu amaçla öğretmen adayların, alanlarının genel amaçlarını gerçekleştirebilmeleri, gelecekteki meslek hayatlarında başarılı olabilmeleri, çok yönlü düşünebilmeleri ve mesleki becerilerine yenilerini katabilmeleri için mutlaka çeşitli alanlarda kitap okumaları gerekmektedir (29). Böylelikle beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kullandıkları eğitim programını anlamaları, yorumlamaları, şartlara göre durum değerlendirmesi yaparak uyarlamalar yapabilmeleri kolaylaşır (30). Bu bilgiler ışığında kitap okumanın öğretmen eğitimiyle ilgili olan bağlantısının konunun araştırma değerini artırdığı düşünülmektedir.

Konuyla ilgili yerli alan yazında Beden Eğitimi ve Spor öğretmen adayların kitap okuma tutumlarını araştıran çalışmalar mevcuttur (6,27,31-36). Bu çalışmalar da özellikle öğretmen adaylarının kitap okuma tutumuna odaklandıkları ve konuyla ilgili durum tespiti yaptıkları görülmektedir. Düzenli olarak kitap okumanın olası etkileri, süreç içerisindeki değişim ve tercih edilen kitapların olası ilişkilerinin ortaya koyulmadığı görülmektedir. Buna ek olarak öğretmenlik alanında kişisel-mesleki yetkinlik düzeylerinin incelenmesine yönelik araştırmalar bulunmasına (21,37,38) rağmen, kitap okuma durumunun öğretmen adaylarının kişisel-mesleki yetkinlik düzeyi üzerindeki etkisi incelenmemiştir. Bu araştırma ile konu ile ilgili yapılan sınırlı çalışmaların oluşturduğu literatüre katkı sağlaması ve gelecek araştırmalara yol göstermesi hedeflenmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli: Araştırma kapsamında karma yöntem araştırması tercih edilmiştir. Karma yöntem araştırmaları nicel ve nitel yöntemlerle toplanan verilerin birbirlerini teyit amacıyla kullanılması ve bu şekilde sonuçların inandırıcılığının daha güçlü olmasını amaçlamaktadır (39). Araştırma deseni olarak, karma yöntem araştırmaları desenlerinden açıklayıcı sıralı desen tercih edilmiştir. Bu desen iki basamakta yürütülür. İlk basamakta nicel verilerin toplanması ve analiz edilmesi yer alırken; ikinci basamakta nicel verilerin daha derinlemesine anlaşılabilmesi adına nitel veriler toplanır (40). Araştırma sürecini tanımlar diagrama aşağıda yer verilmiştir.

Şekil 1. Araştırma diagramı (40)

Araştırmanın nicel aşaması ön test-son test kontrol gruplu yarı-deneysel model kullanılmıştır. Ön test, katılımcıların bir sürece tabii tutulmadan önceki niteliklerini değerlendirebilmek adına bir ölçüt sağlıyorken; son test

sürecin sona ermesi akabinde katılımcılara yapılan nitelik değerlendirmesi için ölçüt sağlamaktadır (41). Aşağıda araştırmanın nicel aşamasının simgesel gösterimine yer verilmiştir.

Tablo 1. Deneysel müdahale sürecinin simgesel gösterimi (41)

Gruplar	Atama	Ön test	Müdahale	Son test
Kontrol	E	T ₁	-	T ₂
Karşılaştırma	E	T ₁	X ₁	T ₂
Deney	E	T ₁	X ₂	T ₂

E: Grupların belirlenmesindeki eşleştirme

X1: Kişisel tercihe göre kitap okuma

X2: Öğretmenlikle ilgili kitap okuma

Araştırmanın nitel aşamasında olgubilim deseni tercih edilmiştir. Olgubilim, farkında olmamıza rağmen ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanır (39). Bununla birlikte deneyimlerimizin anlamı veya doğası hakkında derinlemesine bir anlayışın kazanılmasını sağlar (42). Böylelikle olgubilim deseni kullanılarak, deneysel müdahale süreci sonrasında elde edilen sonuçlara göre belirlenen katılımcıların sürece yönelik deneyimleri anlaşılmasına çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı: Bu araştırma, kitap okumanın beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının kişisel-mesleki yetkinlik düzeylerini ne şekilde ve nasıl farklılaştırdığını incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma amacı kapsamında cevap bulunması planlanan araştırma soruları türetilmiştir:

- 1) Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının kişisel-mesleki yetkinlikleri ne düzeydedir?
- 2) Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının kitap okumalarının kişisel-mesleki yetkinlik düzeylerini ne şekilde etkilemektedir?
- 3) Beden eğitimi ve spor öğretmeni adayların kişisel-mesleki yetkinlik düzeyleri üzerine sahip oldukları görüşler nelerdir ve bu görüşler elde edilen nicel verileri ne yönde desteklemektedir?

Araştırma Grubu: Katılımcılar belirlenirken çalışmaya uygunlukları ve istekliliklerinin göz önünde bulundurulduğu uygun örnekleme yönteminden yararlanılmıştır (41). Bu örnekleme yönteminde araştırmanın amaçlarına uygun olan bireylere ulaşılması hedeflenmiştir. Müdahale sürecinde her bir grupta 20 kişi olacak şekilde deney, karşılaştırma ve kontrol grubundan oluşan toplamda 60 kişi yer almıştır. Gruplar belirlenirken eşleştirme yönteminden yararlanılmıştır. Ön test puan ortalamalarına göre ($p= 0.81$) grupların homojen dağıldığı söylenebilir.

Tablo 2. Katılımcıların özelliklerine göre frekans dağılımları

		Deney		Karşılaştırma		Kontrol		Toplam	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Cinsiyet	Kadın	14	43	11	34	7	21	32	53,3
	Erkek	6	21	9	32	13	46	28	46,7
Ağno	0-3.00	1	7,1	8	57,1	5	35,7	14	23,3
	3.01-3.50	11	40,7	7	25,9	9	33,3	27	45,0
	3.51-4.00	8	42,1	5	26,3	6	31,6	19	31,7
Lisans Yılı	1 yıl ve altı	4	36,4	3	27,3	4	36,4	11	18,3
	2-3 yıl	2	25	4	50	2	25	8	13,3
	4-5 yıl	4	50	3	37,5	1	12,5	8	13,3
	6 yıl ve üzeri	10	30,3	10	30,3	13	39,4	33	55,0

Araştırmanın nitel kısmında aykırı örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi ile derinlemesine bilgi sunabilecek sınırlı sayıda uç durumlardaki araştırma konusu ile ilgili dağılımları; en başarılı ya da en başarısız dikkat çekici durumların belirlenmesi amaçlanmıştır (39,43). Grupların en yüksek ve en düşük puan ortalamasına sahip olan bireylerinin oluşturduğu, sekiz kişi odak grup görüşmesine dahil edilmiştir. Bu yöntemin tercih belirleyicisi olarak grup içi katılımcıların elde ettikleri uç veri değişimlerinin nasıl gerçekleştiğine dair zengin bilgi edinme ihtiyacı gösterilebilir.

Verilerin Toplanması: Araştırmanın nicel aşamasında “kişisel bilgi formu” ve “öğretmen adayları için kişisel-mesleki yetkinlikler algı ölçeği”; nitel aşamasında ise araştırmacılar tarafından oluşturulan “odak grup görüşmesi” formu kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların kişisel bilgilerini belirlemeye yönelik araştırmacılar tarafından oluşturulan form içeriğinde; cinsiyet, akademik başarı ortalaması, lisanslı yılı değişkenlerinin yer verilmiştir. Bu formun araştırma kapsamında yer almasının temel amacı, katılımcıların sahip oldukları kişisel farklılıklardan doğan değişimler hakkında bir çerçeve çizilebilir.

Öğretmen Adayları İçin Kişisel-Mesleki Yetkinlikler Algı Ölçeği: Ölçek öğretmen adaylarının kişisel-mesleki yetkinliklere ilişkin algılarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, 5’li likert tipinde 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte; Bağımsız Çalışabilme-Sorumluluk Alabilme, Alana Özgü Yetkinliği, Öğrenme Yetkinliği ve İletişim-Sosyal Yetkinliği olmak üzere dört boyut bulunmaktadır. Ölçekten elde edilen puanlar değerlendirilirken, toplam puanların yükselmesi öğretmen adaylarının ilgili boyuta yönelik algılarının yüksek düzeyde olduğunu işaret etmektedir (18).

Odak Grup Görüşme Formu: Odak grup mülakatları, küçük bir grup katılımcı ile belirlenen bir konu üzerinde yapılan mülakatlara verilen isimdir (42). Araştırmacılar odak grup mülakatı sırasında az sayıda soruyu katılımcılara yönelterek, katılımcıların görüşlerini ortaya çıkarmaya çalışır (41). Bu amaçla araştırmacılar tarafından hazırlanan odak grup görüşmesi formu kullanılmıştır. Form, kullanılan ölçeğin boyutlarını içeren 7 adet açık uçlu sorudan oluşmuştur. Katılımcılara görüşme kapsamında ilgili bilgiler sunulmuştur. Katılımcılardan alınan izin dahilinde görüşmeler sesli olarak kayıt altına alınmış ve görüşme 42 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi: Araştırma verileri iki farklı şekilde elde edildiğinden, nicel ve nitel veri toplama araçlarına yönelik farklı veri analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmanın nicel boyutunda elde edilen veriler SPSS paket programına işlenmiştir. İşlenen veriler arasında kayıp verinin olup olmadığı öncelikli kontrol edilmiştir. Veri ayıklaması gerçekleştirildikten sonra normal dağılım testleri yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı ölçeğin geneli için .93 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen verilerin analizine karar verebilmek adına parametrik test varsayımları kontrol edilmiştir. Çarpıklık değeri (-,057) ve basıklık değeri (.412) normal dağılım için kabul edilebilir aralıkta yer almaktadır (44). Deney, karşılaştırma ve kontrol gruplarının kitap okuma durumlarının bağımlı değişkene yönelik etkisini incelemek adına Karışık Ölçümler ANOVA testi tercih edilmiştir. Testin varsayımları kontrol edilmiştir. Buna göre Levene testi çalıştırılmış, varyansların homojen dağılımı koşulunun sağlandığı görülmüştür ($p > .05$). Testin varsayımlarından bir diğeri olan Box'ın kovaryans matrislerinin eşitliği varsayımı da sağlanmıştır ($F = .829$; $p > .05$). Etki büyüklüklerinin hesaplanmasında kısmi eta kare (η^2) değerlerinden (.01 ile .05 arası küçük; .06 ile .13 arası orta; .14 ve üzeri büyük etki) yararlanılmıştır (45). Küresellik varsayımının varyanslar arasında sağlanma durumuna Mauchly Küresellik Testi çalıştırılarak karar verilmiştir. Test sonucunda küresellik varsayımının ihlal edildiğinden ($p < .05$) geçerli bir F değeri yaratabilmek adına Greenhouse-Geisser düzeltmesi kullanılarak raporlanmıştır. Test sonuçları %95 güven aralığında değerlendirilmiştir.

Odak grup görüşmesinden elde edilen nitel verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem kullanılırken mülakatlar esnasında sorulara verilen cevaplar veri olarak kodlanmış (46), kodlanan veriler daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenip, buna göre veriyi açıklayan temalar saptanmıştır (39). Analiz aşamasında veri setlerinin çözümlenebilmesi adına MAXQDA PRO ANALYTICS 22 paket programından yararlanılmıştır.

Uygulama Süreci: Deneysel müdahale süreci 2022-2023 eğitim-öğretim yılı güz döneminde 12 haftalık süreyle gerçekleştirilmiştir. Öncelikle araştırma örneklemine ulaşılmış sonra kontrol, karşılaştırma ve deney grupları belirlenmiştir. İlk hafta ön test uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Grupların 10 hafta süreyle kitap okumaları izleme altında tutulmuştur. Deney grubuna öğretmenlik mesleğine yönelik belirlenmiş olan, her birinden ikişer adet temin edilen 10 adet kitap (Okul sıkıntısı, unutulmaz köy enstitüleri, dünya okulu, başarısızlığın olmadığı okul, gerçek hayatta bir öğretmen, yaratma cesareti, beyaz zambaklar ülkesinde, idealist öğretmen, eğitimde Finlandiya modeli ve eğitim üzerine) bir haftalık süreçle sırayla dağıtılmıştır. Her kitaptan iki adet seçilmesinin sebebi öğretmenlik mesleği ile ilgili belirlenen kitapların yelpazesinin daha dar tutularak müdahale sürecinin kısaltılıp, katılımcıların motivasyonunun düşmesinin önüne geçmektir. Oluşturulan takip çizelgesine göre katılımcıların teslim aldıkları ve teslim ettikleri kitaplar kontrol edilmiştir. Ortaya çıkan farklılaşmanın öğretmenlik mesleği kitaplarından mı yoksa kitap okuma eyleminden mi kaynaklandığını belirleyebilmek adına karşılaştırma grubuna

yer verilmiştir. Karşılaştırma grubunun bir haftalık süreyle istedikleri kitapları okumaları sağlanmıştır. Her hafta katılımcılardan okudukları ve başladıkları kitaplara yönelik bilgiler toplanmıştır. Kontrol grubuna ise dışarıdan herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır. Müdahale süreci tamamlandıktan sonra son test uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Nicel aşamanın sonra ermesiyle birlikte katılımcılar içerisinde belirlenen uç değerlere sahip kişilerden oluşan gruba görüşme gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada nicel ve nitel bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bulgular başlıklar altında sunulmuştur.

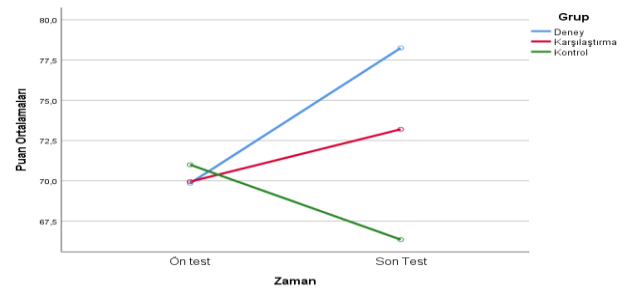
Nicel değişkene ilişkin bulgular

Kitap okumanın öğretmen adaylarının kişisel-mesleki yetkinlikleri üzerindeki etkisini değerlendirmek için tekrarlanan ölçümlü karışık ANOVA gerçekleştirildi. Elde edilen bulgular Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Kişisel-mesleki yetkinlikler algı ölçeğine ilişkin karışık Anova testi sonuçları

Etki	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	η^2
Gruplar arası						
Grup	289,508	2	144,754	3,352	,042	,105
Hata	2461,225	57	43,179			
Gruplar içi						
Zaman	163,333	1	163,333	2,464	,122	,041
Zaman*Grup	864,117	2	432,058	6,518	,003	,186
Hata	3778,550	57	66,290			

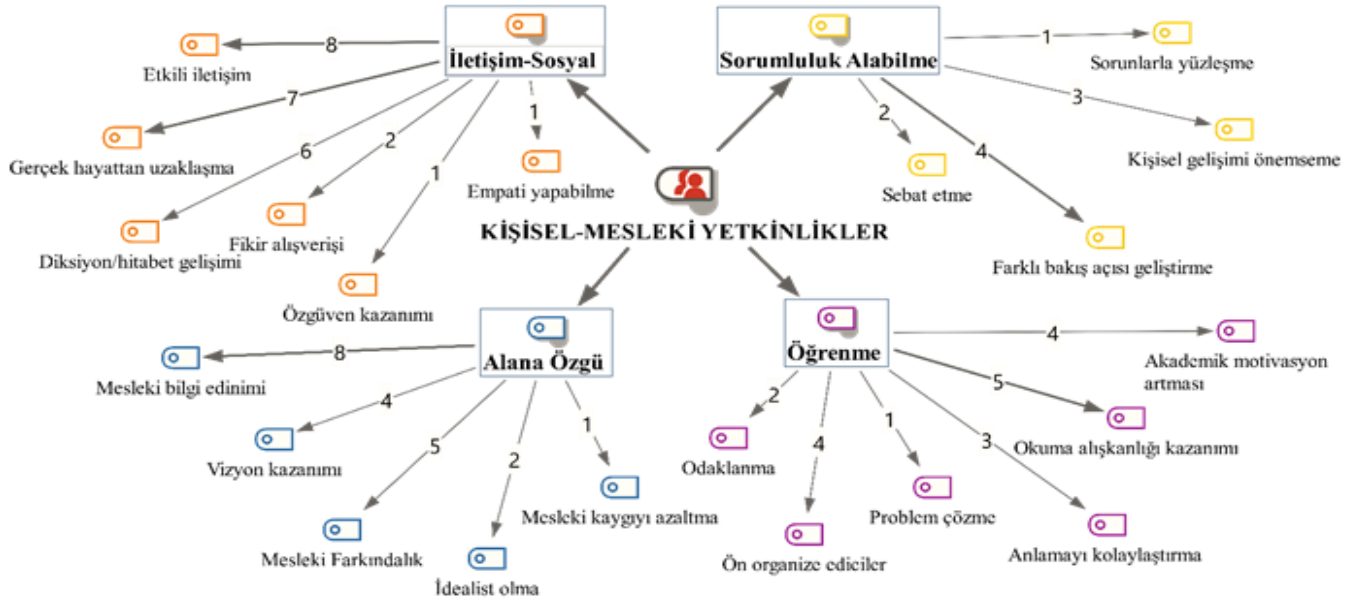
Tablo incelendiğinde deney, karşılaştırma ve kontrol gruplarının ön test ve son test toplam kişisel-mesleki yetkinlik toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık vardır, $F(2,57) = 3.352$, $p < .05$, $\eta^2 = .105$. Farklı gruplarda yer almak öğretmen adaylarının kişisel-mesleki yetkinliklerini etkilemiştir. Katılımcıların ön test ve son test arasındaki puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur, $F(1,57) = 2.464$, $p > .05$. Grup ayrımı yapılmadan katılımcıların ölçümler arasında puanlarının anlamlı farklılık yaratmadığını göstermektedir. Farklı gruplarda olma ile farklı zamanlardaki ölçümü gösteren faktörlerin katılımcıların kişisel-mesleki yetkinlikleri üzerindeki ortak etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur, $F(2,57) = 3.350$, $p < .05$, $\eta^2 = .105$. Yani grupların kitap okuma alışkanlığı kişisel-mesleki yetkinliklerini etkilemiştir.

Şekil 2. Tekrarlanan ölçümlerin gruplar arası değişimi

Şekil incelendiğinde, kişisel-mesleki yetkinliklere ait puan ortalamaları deney ve karşılaştırma grupları açısından ön test ve son test arasında bir artış göstermektedir. Grup ve zaman değişkenlerinin birlikte kıyaslandığı Bonferroni testi sonuçlarına göre, deney grubunun ön test ($M=69,85$)

sonuçları ile son test (M=78,25) sonuçları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur, $p=.002$. Bir diğer değişle öğretmen adaylarının, öğretmenlik alanında kitap okumaları kişisel-mesleki yetkinliklerini artırmaktadır. Belirledikleri kitapları okuyan karşılaştırma grubunun ön test puanları (M=69,95) ile son test puanlarında (M=73,20) arasında anlamlı farklılık yoktur, $p=.212$. Herhangi bir müdahalede bulunulmayan kontrol grubunun ön test puan ortalamaları (M=71,00) ile son test puan ortalamalarında (M=66,35) arasında anlamlı farklılık yoktur, $p=.076$. Anlamlı farklılık çıkmamasına rağmen kontrol grubunun puan ortalamalarında düşüş gözlenmiştir.

Şekil 3. Kişisel-mesleki yetkinlikler

İletişim-Sosyal

Katılımcıların iletişim-sosyal yetkinlikleri ile ilgili görüşleri incelendiğinde, kitap okumanın etkili iletişime olan katkısı sıklıkla ifade edilmiştir. Konu hakkında genel bir yaklaşımla neden kitap okumanın etkili iletişimi artırdığına yönelik ÖA5 şu ifadeleri kullanmıştır: “Kelimeleri seçme şekliniz olsun, akıcı konuşmanız, okuduğunuz kitaplardan yapmış olduğunuz çıkarımlarınız, farklı bakış açılarının size kattıkları doğrultusunda daha keyif verici sohbet edebilme olanağınızın arttığını, sohbet grubundaki diğer insanlarda aynı kitabı okuduysa o kitap hakkında muhabbet edebilme şansınızın doğduğunu düşünüyorum...”. ÖA2 kitap okumayla birlikte gelişen kelime dağarcığının etkisine vurgu yapmıştır: “...yeni tanıştığımız insanlarla konuşmanın akışı devam ederek konuşabiliriz. Ya da herhangi bir yerde sunum yaptığımızda “ııı”lamadan takılmadan kelime haznemiz gelişmiş olduğu için süreci daha iyi yönetebileceğimizi düşünüyorum...”. Etkili iletişime ek olarak, katılımcılar çoğunlukla diksiyon/hitabetlerinin gelişim kaydettiklerini ifade edilmiştir. Ayrıca fikir alışverişi, özgüven kazanımı ve empati yapabilme yetkinliklerinin arttığına dikkat çekmişlerdir. Kitap okumayla birlikte fikir alışverişi alışkanlığı kazandığını ve bunun sosyalleşmesine olan katkısını ÖA4 şu sözlerle ifade etmiştir: “...Ne anladığımızı istişare etmeyi seviyorum. Bu konuda sosyalleşmeye hem de teşvik etmiş oluyor arkadaşlarımla. Yani benim için güzel bir etkisi olduğunu söyleyebilirim”. Özgüvenin kitap okuma ile

Nitel değişkene ilişkin bulgular

Araştırmada elde edilen nicel bulguların açıklanmasına yardımcı olması amacıyla nitel veriler toplanmıştır. Öğretmen adaylarının kişisel-mesleki yetkinlikleri hakkında öznel veriler elde edebilmek adına gerçekleştirilen odak grup görüşmesi sonucunda iletişim-sosyal, sorumluluk alabilme, alana özgü ve öğrenme temaları altında toplanmıştır. Temalara ait hiyerarşik dağılım Şekil 3’te sunulmuştur.

gelişmesi noktasında ise ÖA5 “Özgüvenime dolaylı yoldan etkisi olduğu açık, farklı fikirleri görmek, görüş açımın genişlemesi bir bakıma olaylara daha hazırlıklı yaklaşmamı sağladı” demiştir. Kitap okumanın iletişim ve sosyalleşme açısından yetkinliklerin gelişmesine katkı sağlaması yanında katılımcılara göre gerçek hayattan uzaklaşmaya da sebebiyet vermektedir. ÖA2 bu durumu şu şekilde açıklamıştır: “...okuduğumuz kitaplarda da ben iyimser tarafını görüyorum. Her zaman pozitif tarafını. Ama gerçek hayatımda kitaplardaki kadar pozitiflik ya da karşımıza çıkan öğrenci gruplarında bu denli kitaplardaki kadar dikkatli ya da kurallı şeyler olacağını pek düşünmüyorum...”.

Sorumluluk Alabilme

Katılımcıların kitap okuma ile birlikte sorumluluk alabilme yetilerinde farklı bakış açısı geliştirmek öne çıkmaktadır. Kitapların bakış açısına etkisini ÖA1 şu şekilde yorumlamaktadır: “Kitapların çoğunda genelde eğitimcilerin bakış açıları veya sistemin değişmesine göre farklı bakış açıları mevcut. Ben farklı bakış açılarıyla bakmayı, sadece kendi eğitim modelime göre değil de farklı ülke veya farklı öğretmenlerin nasıl eğitim uyguladığına karşı bilgi sahibi oldum...”. ÖA5, “Dediğim gibi düşünce penceresinin genişlemesiyle kurduğum cümlelerdeki değişimin farkındayım. Konuşmamdan daha da keyif alıyorum, edindiğim bilgileri yerli yerinde kullanmak hoş. İnsanlara olan bakış açım değişiyor, karar verme sürecimi

etkiliyor” sözleriyle kazandığı bakış açısını ifade etmiştir. Kitapların katılımcıların kişisel gelişim sorumlulukları almalarına katkı sağladığı ifade edilmiştir. Bununla ilgili ÖA6 okuduğu kitaptan etkilenişini dile getirmiştir: “Okuduğum kitap kişisel gelişimim açısından bazı fikir ve önerilere yer verdiği için kendi gelişimimin sorumluluğuna olumlu bir etkisi olduğunu düşünüyorum...”. Kişisel gelişime ek olarak, kitap okuma sorunlarla yüzleşme ve sebat etme konusunda katılımcıların yetkinliklerine katkı sağladığı görülmektedir. ÖA5 sebat etme konusunda kitaplardan edindiği deneyimin hayatına yansımaları şu şekilde açıklamaktadır: “...Tahammül seviyemin arttığını, daha sabırlı yaklaştığımı fark ettim. Kitabın sonuna gelmek için harcadığım çabayı eğitim hayatıma da uyarladım. Düşünerek hareket etme düzeyim arttı”.

Alana Özgü

Kitap okumanın katılımcıların alana özgü yetkinlik kazanımlarında mesleki bilgi edinimi sıklıkla yer verilen bir ifade olmuştur. ÖA7 konu hakkında görüşleri özetler nitelikte şu sözleri sarf etmiştir: “...genel olarak kitap okumanın etkisinin büyük olduğunu düşünüyorum. Okuduğumuz her türden kitabın bize katkısı vardır. Olacaktır”. Mesleki bilgi edinimi yanında sıklıkla ifade edilmiş olan mesleki farkındalık kazanımına öğretmenlik alanıyla ilgili kitap okumanın etkisini ÖA4 şu şekilde özetlemiştir: “Okuduğum kitaplar mesleki yeterlilik hakkında tabii ki bir şeyler de kattı. Öğretmenliği daha yakından tanımaya, bu mesleği neden seçtiğimi daha iyi anlamaya başlıyorum. Bu meslek bana uygunmuş yani gerçekten iyi bir karar vermişim ve bu yoldaymışım dememe katkı sağladı”. ÖA3, “...Yani daha çok aklımda kalan kitap “Beyaz Zambaklar Ülkesinde” oldu. Çünkü o kitabı ilk okuduğumda da etkilenmişim, hoşuma da gitmişti. Hem öğretmenlik açısından hem de normal hayat açısından biraz disiplinli olmanın hayata güzel etki edip etmeyeceğini düşünmeye başladım. O yüzden daha disiplinli olmaya çalışıyorum diyebilirim” ifadeleriyle mesleki bakış açısında ve alışkanlıklarında yaşadığı değişime kitabın etkisini anlatmıştır. Mesleki farkındalık ve vizyon kazanımı hakkında görüş bildiren ÖA5, “Kitaplar sayesinde meslek hayatımdaki başarı merdivenlerini daha kolay çıkabildiğimi, ufkumu açtığını düşünüyorum. Düşünce penceremi genişlettiğinin farkındayım. Bir öğretmen adayı olarak meslek hayatımı olumlu yönde etkileyeceğinden eminim çünkü düşünce pencerem genişliyor, algılayma yeteneğim artıyor” ifadeleriyle kitap okumanın öğretmen adaylarının alana özgü yetkinlik kazanımlarına vurgu yapmıştır. ÖA4 alana özgü kazanımlarla ilgili okuduğu bir kitaptan alıntılama yaparak idealist düşünmesine olan katkısını ifade etmiştir:

“...Şöyle de bir alıntı var “İnsan dediğin nedir? Canlı bir mum. Işık saçmıyorsa, yanmıyorsa, yakılmadıysa değeri nedir?... Yani çok bir fikrimi değiştirdiğini söyleyemem çünkü zaten katıldığım şeylerdi okuduğum kitaplarda yazanlar. Daha iyi bir eğitim nasıl verilir, daha iyi bir eğitimci nasıl olunur, eğitim koşulları, İdealist Öğretmen olsun Finlandiya Modeli olsun, Unutulmaz Köy Enstitüleri... İyi bir eğitimin modelini okumuş olduk bu kitaplarda. Değişen değil de onlara katıldığım durumlar oldu daha çok...”

Öğrenme

Kitapların öğretmen adaylarının öğrenmelerine yönelik olan katkılarının başında okuma alışkanlığı kazanımı gelmektedir. Kazanılan okuma alışkanlığının öğrenme süreçlerine ve dolaylı olarak öğretim süreçlerine olan etkisi üzerinde durulmuştur. Konu hakkında ÖA5 düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir: “...Öğrencilerime okumaktan keyif aldığım, ufkumu açan, herkesin kitaplığında bulunması gerek dediğim kitaplardan önerilerde bulunacağım. Sonrasında da bu kitaplar üzerinden muhabbet edebiliriz”. Kitap okumanın öğretmen adaylarının akademik motivasyonlarına olan katkısı ÖA1 tarafından “Okuduğum kitaplar motivasyon açısından okul başarıma etki sağladı...” şeklinde aktarılmıştır. ÖA5 konu hakkında destek vererek: “...Yani okul başarıma arttı, sorulara cevap verirken açılmış olan ufkumu kullandım. Verdiğim cevaplardan memnun oldum, bölümüme bakış açım değişti. Okul yaşantım daha da keyifli hale geldi” sözleriyle öğrenme hakkında kitaplardan elde edilen kazanımların önemine işaret etmiştir. Akademik başarı elde etmedeki önemli unsurlardan olan derse hazır gidebilmek ve yeni bilgilerin inşasında yer verilecek olan ön organize edicilerinde kitaplar aracılığıyla öğretmen adaylarının kazanımları arasında yer aldığı ifade edilmiştir. Bu durumu ÖA6 “Bilgiler arası köprü kurabiliyorum, öğrendiğim bilgiler kısa süreli hafızada kalmıyor. Okuyup, anlayıp, sonrakinde karşıma çıktığında hatırlayabiliyorum” ifadeleriyle açıklamıştır. Diğer taraftan ÖA7 diğer kazanımlara işaret edilen görüşlere katılmadığını ve ona göre odaklanmaya yalnızca katkı sağladığını dile getirmiştir: “...Kitap okumanın okul başarıma açısından bir etkisi olduğunu düşünmüyorum. En fazla odaklanabilme süremi biraz arttırdı”. Odaklanma ile ilgili kişisel hayatında sorunlar yaşadığını ve kitap okuma aracılığıyla buna katkı aldığını ÖA6 şöyle anlatmıştır: “Bence kitap okumak odaklanma süremizi arttırır. Genel olarak antrenmanlardan dolayı sürekli hareket halinde olduğum için oturmayı seven bir insan değilim. Yani sıkılıyorum. Bir şey dinlerken veya izlerken çok fazla odaklanamıyorum. Özellikle derslerde dinleme ve odaklanma sürem çok az. Genelde de otobüste giderken veya yatmadan önce kitap okudum. Bu şekilde odaklanma süremi biraz daha arttırmaya çalıştım”. Ayrıca öğrenme yetilerinden bir diğeri olan okuduğunu anlamaya kitap okumanın katkısını ise ÖA6 “Kitap okumanın en çok etkisini sınavlarda gördüm diyebilirim. Okuduğumu daha hızlı anlamaya başladım.” ifadeleriyle açıklamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, kitap okumanın beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının kişisel-mesleki yetkinlik düzeylerini ne şekilde ve nasıl farklılaştırdığını incelemeyi amaçlamıştır. Karma yöntem araştırmasında yarı-deneysel desene göre elde edilen nicel verileri açıklamak adına odak grup görüşmesinden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının kitap okuma yaklaşımı kişisel-mesleki yetkinliklerini etkilemiştir. Öğretmenlik alanında kitap okunmasının kişisel-mesleki yetkinliklerini artırdığı tespit edilmiştir. Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının öz değerlendirmelerinde kitap okumanın faydalı olduğuna inandıkları (35,36) ve okuma alışkanlıklarına sahip olduğunu belirttikleri (47) bulgular mevcuttur ancak yapılan araştırmalarda beden eğitimi öğretmen adaylarının kitap okuma tutumlarının düşük

olduğu tespit edilmiştir (6,27,31,32,34). Beden eğitimi öğretmen adayları bu durumu üniversite öncesinde kitap okuma alışkanlığı kazandırılmamasına bağlamaktadır (33,48). Kitap okuma tutumlarıyla ilgili yapılan diğer alanlardaki çalışmalarda da öğretmen adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (6,49-54). Araştırmada elde edilen sonuca bakıldığında, öğretmen adaylarının tercih ettikleri kitap türünün kitap okuma tutumlarını etkilediği görülmektedir.

Kitap okumanın öğretmen adaylarının iletişim-sosyal yetkinlik temelinde etkili iletişim kurabilmelerine, hitabet ve diksiyonlarının gelişimine katkıları öne çıkmaktadır. Bir çalışma bulgusunda öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal yetkinliklerinin orta düzey olduğu (21) başka bir çalışmada ise çoğunluğunun sözlü anlatım becerilerine yönelik öz yeterlik algılarının yetersiz olduğu bu eksikliğin ise kitap okumaktan kaynaklandığı ifade edilmiştir (55). Kitap okuma alışkanlıklarına öğretmenlerin yöneticiler ve velilerle daha sağlıklı iletişim kurmaya katkı sağladığı tespit edilmiştir (56). Hatta başlı başına sahip olunan kitap sayısının artışının bile konuşma kaygısını düşürdüğü saptanmıştır (57). Bu sonuçlar araştırma bulgumuzu destekler nitelikte olup, öğretmen adaylarının iletişim ve sosyal yetkinlikler kazanabilmesi açısından kitap okumanın önemini ortaya koymaktadır.

Farklı bakış açıları geliştirme ve kişisel gelişim sorumluluğu alma açısından, öğretmen adaylarının sorumluluk alabilme yetkinliklerinin geliştiği düşünülmektedir. Bir araştırma bulgusunda, araştırma bulgularına paralel olarak, beden eğitimi ve spor öğretmeni adayları kitap okumanın; algılama becerisi kazandırdığını, pozitif düşünme becerisi kazandırdığını, doğru diksiyon sağladığı, kendilerine yeni bilgiler edindirdiğini, farklı bakış açısı kazandırdığını ve hayal gücünü geliştirdiği yönünde görüş belirtmiştir (38). Beden eğitimi öğretmenleri üzerinde yapılan bir çalışmada kitap okuma alışkanlığı kazanmış olanların eleştirel okuma becerilerinin yüksek olduğu bulunmuştur (58). Diğer taraftan öğretmen adaylarının kitap okumalarının kişisel ve meslekî gelişim algısında olumlu bir etki gösterdiği ve okuma sıklıklarına göre, öğretmen öz yeterlik algıları ortalamalarının yükseldiği görülmektedir (59). Öğretmen adaylarına kişisel gelişimin sağlanabilmesi adına nelerin gerekli olduğu sorulduğunda, kitap okumanın gelişim sürecinde faydalı olduğunu bunu sağlamak adına meraklı ve araştırma kabiliyetine sahip olunması gerektiğini belirtmişlerdir (60).

Alana özgü yetkinliklerin kitaplardan mesleki bilgi edinimi ile mesleki farkındalık kazanımı öne çıkarırken, vizyon kazanma ve idealist düşünme kazanımlarına da dikkat çekilmiştir. Aday öğretmenler üzerinde yapılan bir çalışmada, alana özgü yeterliliklerin düşük düzeyde olduğu görülmüştür (21). Bir diğer çalışmada, beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının mesleğe yönelik inançlar arttıkça, kişisel-mesleki yetkinlik algılarının da artış gösterdiğini tespit etmiştir (61). Yeterli bilgi birikimine sahip olma ve bildiklerini öğrencilere aktarabilmenin öğretmenlerde bulunması gereken en önemli alan bilgisi özelliklerden biri olduğu savunulmaktadır (62). Yeterli bilgi birikimine sahip olabilmek adına kitaplardan faydalanılması gerekliliği aşikardır. Bu durumda okuduğunu anlamının önemi de ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin okuduğunu anlama becerilerini ölçen bir çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının okuduğunu anlama düzeylerinin zayıf olduğu belirtilmiştir (63). Beden eğitimi alanında fiziksel performansa dayalı uygulamalı derslerin kitap okuma

alışkanlığını etkilediği dolayısıyla düzenli okumaların yapılmadığı düşünülebilir. Bu bulguya paralel olarak, spor bilimleri fakültesi içerisinde yer alan bölümlerden daha az uygulamalı derse sahip olan spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin beden eğitimi ve spor ile antrenörlük eğitimi bölümü öğrencilerine göre daha yüksek kitap okuma tutumuna sahip oldukları tespit edilmiştir (64). Benzer şekilde uygulamalı eğitim veren güzel sanatlar, müzik ve tasarım bölümü öğretmenlerinin de okuduğunu anlama düzeyleri zayıf olarak raporlanmıştır (63). Düzenli olarak okuma yapmanın ideal öğretmenlerin genel kültürle ilgili sahip olmaları gereken en önemli yeterlikleri olduğunu vurgulanmaktadır. Öğretmen adaylarının düzenli okuma sayesinde öğretmenlerin bilgi birikiminde artış olacağı, güncel olayların takip edileceği ve sonuç olarak genel kültür seviyesinin artacağı varsayımına sahip oldukları görülmektedir (65). Alan öğretmen adayları da kendilerini kişisel mesleki bakımdan daha fazla geliştirmek zorunda hissettiklerini ifade etmiştir (21). Öğretmen adaylarının kişisel ve mesleki gelişim sürecinde kitap okumanın etkili olduğu, özellikle beden eğitimi gibi uygulamalı dersleri içeren alanlarda kitap okuma hakkında olumsuz sonuçlar ortaya çıkmasının okuma becerisini geliştirmeye yönelik girişimlerin yetersizliğinden dolayı olduğu düşünülmektedir.

Okuma alışkanlığının kazanılması, akademik motivasyonun artması ve ön organize edicilere sahip olma kitaplar aracılığıyla öğretmen adaylarının elde ettikleri öğrenme yetkinliklerinden öne çıkanlardır. Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının öğrenim gereksinimini karşılama temelinde kitap okuma tutumuna sahip olduğu belirtilmektedir (64). Beden eğitimi öğretmen adaylarında öz-yeterlik algılarındaki güçlenme, motivasyon yükselmesi ve yeni deneyimlere açık olma isteğinin kişisel mesleki yeterlilikler ile yakından ilişkili olduğu tespit edilmiştir (61). Okuma alışkanlığı kazanılması ve akademik motivasyon artması konusunda yapılan çalışmalarda kitap okumanın akademik güdülenmeyi arttırdığı sonucuna ulaşmıştır (2,57,66,67). Bu durum kitap okumanın öğretmen adaylarının akademik başarılarını etkileyebileceği şeklinde yorumlanabilir. Nitekim bir araştırma bulgusunda beden eğitimi öğretmen adayları kitap okumanın sınav başarılarını olumlu yönde etkilediğine inandıkları belirtilmiştir (36). Diğer taraftan öğretmenlerin verimli olarak görevlerini yapamama nedenlerinden birisi olarak hizmet öncesi eğitim programlarının yetersizliği gösterilmektedir (21). Literatürdeki konuyla ilgili mevcut çalışmaların çoğunluğunda öğretmen eğitiminde kitap okuma alışkanlıklarının desteklemesi adına faaliyetlere yer verebilmesi önerilmektedir (6,27,32,34,68,69). Bireyin toplum üzerinde yaratabileceği etki ve bir birey olarak eğitim alan öğretmenin bireyler yetiştirmesi göz önünde bulundurulduğunda, toplumun gelişmesi adına öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığı kazanmalarının ne derece önemli olduğu görülmektedir.

Sınırlılıklar

Bu çalışma İstanbul İli içerisinde beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren bir devlet üniversitesinin öğrencileri ile sınırlanmıştır. Uygulama sürecinde belirlenen kitaplar öğretmenlik alanı ile ilgili olup, öğretmen adaylarının eğitim aldıkları spesifik alana yönelik değildir.

Sonuç

Öğretmen adaylarının kitap okuma yaklaşımları ile kişisel-mesleki yetkinlikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğretmenlik alanında kitap okumanın kişisel-mesleki

yetkinlikleri artırdığı tespit edilmiştir. Belirlenen herhangi bir kitabın okunmasının öğretmen adayları üzerinde anlamlı bir farklılaşma yaratmadığı saptanmıştır.

Kitap okumanın öğretmen adaylarının iletişim-sosyal yetkinlik temelinde etkili iletişim kurabilmelerine, hitabet ve diksiyonlarının gelişimine katkıları öne çıkmaktadır. Farklı bakış açıları geliştirme ve kişisel gelişim sorumluluğu alma açısından sorumluluk alabilme yetkinliklerinin geliştiği düşünülmektedir. Alana özgü yetkinliklerin kitaplardan mesleki bilgi edinimi ile mesleki farkındalık kazanımı öne çıkarken, vizyon kazanma ve idealist düşünme kazanımlarına da dikkat çekilmiştir. Okuma alışkanlığının kazanılması, akademik motivasyonun artması ve ön organize edicilere sahip olma kitaplar aracılığıyla öğretmen adaylarının elde ettikleri öğrenme yetkinliklerinden öne çıkanlardır.

Öneriler

Öğretmen eğitimi süresince kitap okumaya yönelik düzenleyici etkinliklerin oluşturulması önerilir. Mesleki gelişimin daha verimli olabilmesi adına okuduğunu anlama ile ilgili seçmeli dersler oluşturulabilir. Bununla birlikte ders dışı ortamlarda öğrencilerin özellikle alanlarına özgü kitap okumaları teşvik edilebilir. Ayrıca öğretmen adaylarının

Kaynaklar

1. Odabaş H. Odabaş ZY. Polat C. Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 2008; 9(2): 431-465.
2. Aksaçoğlu AG. Yılmaz B. Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 2007; 21(1): 3-28.
3. Batur Z. Gülveren H. Bek H. Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: uşak eğitim fakültesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2010; 3(1); 32-49.
4. Demirel Ö. Türkçe programı ve öğretimi. Ankara: Usem Yayınları; 1994.
5. Susar-Kırmızı F. Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Turkish Studies*. 2012; 7(3):2353-2366.
6. Semerci Ç. Türk üniversitelerinde beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. *Eğitim ve Bilim*. 2002; 27(125): 36-43.
7. Arslan Y. Çelik Z. Çelik E. Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2009; 29: 113-124.
8. Yavuz H. Denemeler. İstanbul: Boyut Yayıncılık; 1996.
9. Arıcan S. 100 temel eser uygulamasının öğrencilerin okuma alışkanlıklarına etkisi konusunda öğretmen görüşleri [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi, 2010.
10. Çelen A. Bulut D. Beden eğitimi öğretmen adaylarının ideal beden eğitimi öğretmeni nitelikleri ile ilgili görüşleri. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2019; 7(3): 73-78.
11. Bozpolat E. Öğretmen adaylarının okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi *Journal of World of Turks*. 2010; 2(1): 411-428.
12. Akın A. Başören M. Algılanan empatik öz-yeterlilik ve sosyal öz-yeterlilik ölçeğinin türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2015; 2(4): 603-610.
13. Schleicher A. Preparing teachers and developing school leaders for the 21st century: lessons from around the world. 2012. <https://www.oecd.org/site/eduistp2012/49850576.pdf> adresinden Erisilmiştir.
14. Toshtemirovich RZ. Development of professional competence of educator. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences*. 2019; 7(10).
15. Daminov O. Tulaev B. Khimmataliev D. Shakov V. Kurbonova Z. The role of competence and competent in preparing professional training teachers for professional activity. *International Journal of Advanced Science and Technology*. 2020; 29: 6338-6349.
16. Shkerina TA. Savolainen GS. Zakhartsova GV. Teacher's professional competence: new challenges, realities and prospects. *European Proceedings of Social And Behavioural Sciences*. 2020;1-12.
17. Kumar V. The influence of teacher's professional competence on students' achievement. *Iosr Journal of Engineering*. 2013; 3(11): 12-18.
18. Kazu H, Demiralp D. Öğretmen adayları için kişisel-mesleki yetkinlikler algı ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*. 2017; 23(3): 425-464.
19. Mentiş A. Sosyal bilgiler öğretmenliği eğitimi program standartlarının belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2004; 37(1): 28-54.
20. Karacaoğlu ÖC. Öğretmenlerin yeterlilik algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2008; 5(1): 70-97.
21. Gül İ. Köse SK. Aday öğretmenlerin hizmet öncesi mesleki yetkinlikleri. *Uluslararası Pegem Eğitim Kongresi*. 2020; 205.
22. Zhumash Z. Zhumabaeva A. Nurgaliyeva S. Saduakas G. Lebedeva LA. Zhoraeva SB. Professional teaching competence in preservice primary school teachers: structure, criteria and levels. *World Journal on Educational Technology*. 2021; 13(2):261-271.

23. Çelikkaleli Ö. Çaprı B. Genel yetkinlik inancı ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2008; 17(3): 93-104.
24. Alev S. Bozbayındır F. Öğretmenlerin genel öz yeterlilik algıları, izlenim yönetimi taktikleri kullanımları ve duygusal emek davranışları arasındaki ilişki. Kırşehir Fakültesi Dergisi. 2018; 19(3): 1788-1807.
25. Atıcı M. Yüksek ve düşük yetkinlik düzeyine sahip öğretmenlerin sınıf yönetimi stratejileri. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi. 2001; 28: 483-499.
26. Aktaş I. Walter J. Öğretmen adaylarının mesleki yeterlilik duygusu. Sporometre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2005; 3(4):127-132.
27. Filiz K. Gazi üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğrencilerin meslekle ilgili okuma ve araştırma alışkanlıkları. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2004; 24(2).
28. Can HC. Güvendi B. Işım A. Beden eğitimi öğretmenlerine göre öğretim yöntemleri. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2020; 22(3).
29. Semerci Ç. Türk üniversitelerinde beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. Eğitim ve Bilim. 2002; 27(125): 36-43.
30. Gülpek U. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının program okuryazarlık ve beden eğitimi öğretim yeterliliği düzeylerinin incelenmesi [Doktora Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi; 2020.
31. Mavi FH. Çetin B. Beden eğitimi öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin görüş ve tutumlarının değerlendirilmesi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2014; 4(1): 1-11.
32. Ekici S. Belli E. Gürbüz A. Muğla üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin kitap okumaya ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 2009; 6(2):132-147.
33. Karataş Ö. Korkmaz M. Yücel AS. Hacıcaferoğlu S. Atalay A. Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında okuyan bayan öğrencilerin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi. 2005; 4(11): 161-181.
34. Göksel AG. Çağdaş CA. Zorba E. Gümüşdağ H. Kitap okuma alışkanlığı: bireysel ve takım sporu ile ilgilenen üniversite öğrencileri örneği. Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi. 2016; (55):195-206.
35. Türegün E. Kaya A. (2019). Marmara ve İstanbul üniversiteleri spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin kitap okumaya yönelik bakış açılarının değerlendirilmesi. Türkiye Spor Bilimleri Dergisi. 2019; 3(1): 26-32.
36. Atıcı A. Alıncak F. Beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının okuma alışkanlıklarının incelenmesi. Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi. 2022; 7(1): 1-15.
37. Güvenç H. Öğretmen aday öğrencilerin mesleki özyeterlilik algıları ile öğrenci başarısı sorumluluk algıları. Education Sciences. 2011; 6(2):1410-1421.
38. Yıldız ÖÜS. Öğretmen adaylarının, hizmet öncesi eğitimin yeterliğine ilişkin algıları, mesleki yönelim ve kariyer geliştirme arzuları ve kişisel-mesleki yetkinlikleri: bir arabuluculuk analizi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2019; 8(101):176-198.
39. Yıldırım A. Şimşek H. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık: 2016.
40. Creswell JW. Clark VLP. Karma yöntemler araştırmaları: tasarımı ve yürütülmesi. Y. Dede & S. B. Demir (Ed.), Karma yöntemler araştırmalarının doğası (Y. Dede & S. B. Demir, Çev.) İçinde (S. 1-22) Ankara: Anı: 2020.
41. Creswell JW. Eğitim Araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi (H. Ekşi, Çev.Ed.). İstanbul: Eğitim danışmanlığı ve araştırmaları merkezi: 2019.
42. Patton MQ. Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. (Bütün, M., & Demir, S.B. Çev.Edt.). Ankara: Pegem: 2018.
43. Teddlie C. Tashakkori A. Karma yöntemler araştırmalarının temelleri. Y. Dede & S. B. Demir (Ed.), Karma yöntemler araştırmalarının temelleri (S. B. Demir, Çev.) İçinde (S. 23-48). Ankara: Anı: 2020.
44. Gravetter F. Wallnau L. Essentials of statistics for the behavioral sciences. Belmont: Wadsworth: 2014.
45. Cohen J. Statistical power analysis for the behavioral sciences. New York: Routledge Academic: 1988.
46. Berg BL. Lune H. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (Arı, A. Çev. Edt.). Konya: Eğitim: 2019.
47. Kural V. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin eleştirel düşünme eğilimleri ile akademik öz-yeterliliklerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi]. Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: 2018.
48. Tel M. Öcalan M. Ramazanoğlu F. Demirel ET. Bazı sosyoekonomik değişkenlere göre beden eğitimi ve spor bolumu öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2007; 17 (1); 185-199.
49. Esgin A. Karadağ O. Üniversite öğrencilerinde okuma alışkanlığı. Popüler Bilim Dergisi. 2000; 82:19-23.
50. Aydın Yılmaz Z. Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığı. İlköğretim Online. 2006; 5(1):1-6 .
51. Erişkon Cangil B. Okumayı öğretmek- almanca öğretmen adayı gençlerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları. İstanbul: Multilingual: 2008.
52. Sağlam M. Suna Ç. Çengelci T. Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıklarını etkileyen etmenlere ilişkin görüş ve önerileri. Milli Eğitim. 2008; 178: 8-23.
53. Aslantürk E. Saracaloğlu AS. Sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmeni adaylarının okuma ilgi ve alışkanlıklarının karşılaştırılması. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 2011; 11(1):155-176.
54. İlgar L. İlgar Ş. Topaç N. Okul öncesi öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına ilişkin görüş ve tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 2015; 41.(41): 99-116.
55. Oğuz A. Öğretmen adaylarının sözlü ve yazılı anlatım becerilerine ilişkin öz yeterlik algıları. Electronic Journal of Social Sciences. 2009; 8(30).
56. Pala F. Kitap okuma alışkanlığının sosyal bilgiler öğretmenlerinin davranışları üzerindeki etkisi. Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi. 2019; 2(29):187-200.
57. Demir M. Arı E. Öğretmen Adaylarının akademik güdülenme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Eğitimde Kuram ve Uygulama. 2013; 9(3):265-279.

58. Murathan T. Yetiş Ü. Uğurlu FM. Beden eğitimi öğretmenlerinin eleştirel okuma becerisine ilişkin öz yeterlik algısının incelenmesi. *Turkish Studies*. 2017; 12(4): 393-404.
59. Kaya U. Din öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleği öz yeterlik algıları: marmara üniversitesi ilahiyat fakültesi örneği. *Van İlahiyat Dergisi*. 2019; 7(10):65-112.
60. Bulaç E. Kurt M. Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2019; 8(1):125-161.
61. Doğan İ, Akyel Y, Akgül MN, Doğan PK. Özel yetenek sınavına giren adayların beden eğitimi ve spor öğretmenliği mesleğine yönelik inanç algıları ile kişisel-mesleki yetkinlik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*. 2023; 8(2):226-245.
62. Şahin İ. Öğretmen adaylarının öğretmen istihdamı ve mesleki geleceklere ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 2011; 11(3):1167-1184.
63. Baltacı A. The reading comprehension levels of teachers: a study on teachers working in basic education schools. *Pamukkale University Journal Of Education*. 2021; 51: 236-261.
64. Altun Ekiz M. Kır S. Pandemi döneminde beden eğitimi ve spor öğretmeni adaylarının kitap okuma tutumlarının incelenmesi. *Sportive*. 2021; 4(1):18-29
65. Ulusoy M. Sınıf öğretmeni adaylarının ideal öğretmen ve mesleki yeterliklerle ilgili değerlendirmeleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2013; 6(4).
66. Ülper H. Çeliktürk Z. Öğretmen Adaylarının Okuma Motivasyonlarının Değerlendirilmesi: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği. 2013
67. Akbabaoğlu M. Duban, N. Sınıf öğretmeni adaylarının üst bilişsel okuma stratejileri, okuma motivasyonları ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*. 2020; 9(4):1720-1740.
68. Akkaya N. Kırmızı FS. İşçi C. Öğretmen adaylarının çok kültürlülüğe ilişkin algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2018; (29): 308-335.
69. Tekşan K. Çinpolat E. Öğretmen adayların kitap okuma tutum ve konuşma öz yeterlik algıları. *Electronic Turkish Studies*. 2018; 13(11).

EXTENDED ABSTRACT

Purpose of the Research

The purpose of this research is to examine how and in what way reading books differentiates the personal-professional competence levels of physical education and sports teacher candidates.

Research Problems

Within the scope of the research purpose, the research questions planned to be answered have been derived: (1) What is the personal-professional competence of physical education and sports teacher candidates? (2) How does book reading of physical education and sports teacher candidates affect their personal-professional competence levels? (3) What are the opinions of physical education and sports teacher candidates on their personal-professional competence levels and in what way do these opinions support the obtained quantitative data?

Literature Review

Physical education and sports have a great contribution to the formation of modern human personality (27). Teachers (28), the most fundamental part of the learning-teaching system, play a key role in providing this contribution. For this reason, physical education and sports teachers are expected to improve themselves in every aspect. This development has a strong connection with the habits they will acquire during their teacher education. For this purpose, teacher candidates must read books in various fields to achieve the general objectives of their field, to be successful in their future professional lives, to think in multiple ways and to add new ones to their professional skills (29). In this way, it becomes easier for physical education and sports teachers to understand and interpret the education program they use, and to make adaptations by evaluating the situation according to the conditions (30). In light of this information, it is thought that the connection between reading books and teacher education increases the research value of the subject.

In the domestic literature on the subject, there are studies investigating the book reading attitudes of Physical Education and Sports teacher candidates (6,27,31-36). In these studies, it is seen that they especially focus on the

book reading attitudes of teacher candidates and decide about the situation on the subject. It seems that the possible effects of reading books regularly, the changes in the process, and the possible relationships between preferred books have not been revealed. In addition, although there are studies examining personal-professional competence levels in the field of teaching (21,37,38), the effect of book reading on the personal-professional competence level of teacher candidates has not been examined. This research aims to contribute to the literature of limited studies on the subject and to guide future research.

Methods

A mixed method research in which quantitative and qualitative data were collected together was preferred. "Explanatory sequential design" was determined as the research design. The planning of the research was designed to consist of two stages. The first of these stages, the quantitative stage, was carried out within the scope of the quasi-experimental model with pre-test-post-test control group, and the qualitative stage was carried out within the scope of the phenomenology design. Convenient sampling method was preferred when determining the sample group of the research. A total of 60 teacher candidates, equally distributed among control, comparison and experimental groups, participated in the intervention process according to the matching method. At the end of the intervention process, a focus group meeting was held with 8 participants who constitute outliers, using the outlier sampling method.

Result and Conclusions

A significant relationship was found between teacher candidates' book reading approaches and their personal-professional competencies. It has been determined that reading books in the field of teaching increases personal-professional competencies. It was determined that reading any particular book did not create a significant difference in the prospective teachers.

The contribution of reading books to teacher candidates' ability to communicate effectively based on communication-social competence and to the development of their oratory

and diction comes to the fore. It is thought that their ability to take responsibility has improved in terms of developing different perspectives and taking responsibility for personal development. While the acquisition of professional knowledge from books and the acquisition of professional awareness of field-specific competencies come to the fore, attention is also drawn to the acquisition of vision and idealistic thinking. Acquiring the habit of reading, increasing academic motivation and having preliminary organizers are the prominent learning competencies that teacher candidates acquire through books.